

**2005 MALÎ YILI GENEL VE KATMA BÜTÇE
KANUN TASARILARI İLE 2003 MALÎ YILI GENEL
VE KATMA BÜTÇE KESİN HESAP KANUNU
TASARILARININ PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI**

01.11.2004

İ Ç İ N D E K İ L E R

Bütçe ve Kesinhesap Kanunu Tasarılarının
Tümü Üzerindeki Görüşmeler

BAŞKAN – Gündemimizde, Bütçe ve Kesinhesap Kanunu Tasarılarının tümü üzerinde görüşmeler yer almaktadır.

Şimdi, tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Maliye Bakanlığının ve bürokrasinin değerli temsilcileri; usul hakkında söz istememin nedeni şu: Hepinizin bildiği gibi, bütçeler sadece gelirlerin tahsil edilmesine ve harcamaların yapılmasına izin ve yetki veren teknik dokümanlar değildir. Bunun ötesinde, hükümet politikasının en önemli uygulama aracıdır. Böylesi önemli bir aracın tartışılırken bütün yönleriyle birlikte tartışılması, değerlendirilmesi gerekir ve bu noktada Hükümetin yapması gereken, bu tartışmaya ve değerlendirmeye esas olacak verileri zamanında Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin önüne getirmiş olmasıdır. Bu, son derece önemlidir.

Bugüne kadar dikkatle takip ettiğim “Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar” isimli Devlet Planlama Teşkilatının yayımladığı şu kitap, daha bu sabah elimize ulaşmıştır. Kitapçığın tarihi 17 Ekim 2004.

Yine, 2005 Yılı Programı, dünkü mükerrer Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bütün bunları bu sabah olana kadar, Komisyona gelene kadar edinme olanağımız olmamıştır.

Hükümetin cari açık rakamı nedir? Bu konudaki hedefi nedir? Normal olarak 17 Ekim tarihinde bütçe Parlamente'ye sunulurken bunun da biliniyor olması gerekirdi.

Hükümetin kamu finansman dengesinde nasıl bir politika güdeceği, bu ve benzeri konulardaki politikalarının ne olacağı hepsi hem bu programda hem de bu kitapçıkta yer alan bilgilerdir. Ama bunları bugüne kadar komisyonun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve kamuoyunun edinme olanağı olmamıştır. Hükümet, bir yandan Bilgi Edinme Yasasını çıkararak vatandaşlara bilgi edinme hakkını tanıırken, bu hakkı Parlamento üyelerinden esirgemektedir.

Ben, bütçe hazırlığını yaparken Perşembe günü Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarını aradım, kendisi yoktu. Sekreterim kanalıyla sekreteryasına not bıraktım, bu kitapçığı sordum kendilerine. Bana gelen cevap, bunun henüz yayımlanmadığı

yönündeydi. Şimdi, iki ihtimal var; bu kitap yeni yayımlandı, üzerine 17 Ekim tarihi konuldu, geçmiş bir tarih veya bu kitap basıldı, ama Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinden esirgendi. İkisi de bir skandaldır. Bu, sanırım, bütçe tarihinde ilk kez olmaktadır. Hükümetin bu tutumunu kınıyorum.

Bir ikinci konu, hepinizin bildiği gibi, yürürlükte olan 832 sayılı Sayıştay Yasası var. Sayıştay Yasası uyarınca Sayıştaya seçilecek üyelerin Sayıştayda boşalan üyelikler nedeniyle onların yerine seçilecek üyelerin seçimini Sayıştay Genel Kurulu Aralık 2003 tarihinde yapmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmiştir. Ocak ayında Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiş olan bu seçim sonuçlarını Plan ve Bütçe Komisyonu bir toplantısında değerlendirerek yasa uyarınca yapması gereken seçimleri yapması gerekirdi. Ama bu seçimler bugüne kadar yapılmamıştır. Geçen yasama döneminde bu konuda, objektifliğinden her zaman emin olduğumuz Sayın Başkandan ricamız oldu, bu konuyu kendisine hatırlattık; ama, nedense Sayın Başkan bu konuyu bugüne kadar gündemine almamıştır. Geçen yasama döneminin sonlarında işlerin yoğunluğunu Sayın Başkan gerekçe olarak komisyonumuza sunmuştur. Varsayalım ki öyle olsun, ama yeni bir yasama dönemi başlamıştır. Yeni yasama döneminin başlangıcında, bu bütçe yasasından önce görüştüğümüz başka yasalar olmuştur, bu konuyu Sayın Başkan Plan ve Bütçe Komisyonunun gündemine almamıştır.

Sayıştay Yasası Hükümet tarafından değiştirilecek olabilir; ama, şu anda yürürlükte olan bir yasaya göre bu seçimlerin tamamlanmış olması gerekir. Ben, Sayın Başkanı, Başkanlık Divanını bu konuda göreve davet ediyorum. Bu konuyu en kısa zamanda Plan ve Bütçe Komisyonunun gündemine almasını ve Plan ve Bütçe Komisyonunun bu görevini yapmasını, sağlamasını, bu fırsatı Komisyona vermesini rica ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

.....

.....

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; 2005 bütçesini değerlendirirken, öncelikle 2004 yılını nasıl bitireceğimizi çok kısaca bir değerlendirmekte yarar var diye düşünüyorum.

2004 yılı sonunda hükümetin bize sunmuş olduğu belgelere göre, bütçe açığında 11,8 katrilyon liralık bir düşüş var. Bunun nereden kaynaklandığına baktığımızda, 7,5 katrilyon lirasının faiz giderlerindeki düşüşten geldiğini, 4,5 katrilyon lirasının da faiz dışı fazladaki artıştan kaynaklandığını görüyoruz. Faiz giderlerindeki 7,5 katrilyon liralık düşüş yanında, diğer bazı kalemlerde düşüşler, artışlar birlikte değerlendirildiğinde, toplam o kalemdeki düşüşün 7,3 katrilyon olduğunu görüyoruz. 4,5 katrilyon lira da faizdışı fazladaki iyileşmeyle birlikte bütçe açığında 11,8 katrilyon liralık bir azalış görüyoruz.

Faizdışı fazladaki iyileşme, gelirlerdeki artıştan kaynaklanıyor. Ekonominin yüzde 5 büyümesi hedeflenirken, 2004 yılında büyüme oranının yüzde 10'a çıkması nedeniyle gerçekte bu normal karşılanabilir; ancak, bunun dağılımına, değerlendirmesine girdiğimizde, 4,5 katrilyon liralık faizdışı fazladaki artışın vergi gelirlerinden gelen kısmının sadece 1,1 katrilyon lira olduğunu görüyoruz; kalanı, vergidışı gelirlerdeki artıştan

kaynaklanıyor. Büyümenin yüzde 10 olmasına rağmen faizdışı fazladaki artışın 1,1 katrilyon liralık kısmının sadece vergiden kaynaklanmış olması, gerçekte kayıtdışı ekonominin bütün hızıyla sürdüğünü, bütün hızıyla devam ettiğini gösteriyor.

Gerçekte gelir kısmını detaylı olarak gelir bütçesinde değerlendirmek istiyorum. O nedenle, burada o konuya fazla değinmeyeceğim. Faizdışı harcamalara baktığımızda, başlangıç ödeneğine kıyasla, yıl sonu itibariyle çok küçük bir artış olduğunu görüyoruz, 185 trilyon lira gibi bir artış görüyoruz. Personel ve sosyal güvenlik ödeneklerinde artış var. Sosyal güvenlikteki artış 4,9 katrilyon lira. Ayrıca, yatırımlarda da yılbaşına göre 445 trilyon liralık bir artış var. Bunun yanında, ilk dokuz ayda yatırım harcamasının sadece 3,2 katrilyon liralık kısmının yapıldığını görüyoruz. Bunun anlamı, yılın kalan aylarında 3,6 katrilyon liralık bir yatırımın yapılması gerektiğidir. Hükümetin projeksiyonu bu şekilde.

Bu artışlar ve yatırım harcamalarındaki artışlar dikkate alındığında, yılın kalan üç ayında maliye politikasının biraz daha genişlemeci olacağını görüyoruz. İlk dokuz ayda faizdışı fazla 24 katrilyon lira olarak gerçekleştiren hükümetin, kalan üç ayda faizdışı fazla hedefinin sadece 455 trilyon lira olduğunu görüyoruz. Şüphesiz, faizdışı fazla hedefini tutturmak açısından bu rakam yeterli olabilir; ancak, diğer gelişmelerle birlikte bu değerlendirildiğinde, yılın son üç ayındaki maliye politikasının iç talep üzerinde ve dolayısıyla cari açık üzerinde olumsuz bir etki yaratacağını söylemek istiyorum.

Buradan 2005 bütçesine gelirsek, 2005 bütçesinde şunları söylemek istiyorum: Faizdışı giderler kaleminin 99 katrilyon lira olduğunu görüyoruz. 2004 yıl sonu hedefine kıyasla yüzde 17,8'lik bir artış var. 2004 yılı gayri safî millî hâsıla payı faizdışı giderlerin 19,8; 2005 gayri safî millî hâsıla payı 20,6; yani, 0,8 puanlık reel oranda bir artış var. Bu artışın nereden karşılandığını irdelediğimizde, vergi yükünün de buna paralel olarak 2005 yılında gayri safî millî hâsılanın yüzde 1'i kadar arttığını görüyoruz. Demek ki, harcamalardaki artış, bütçenin faizdışı giderlerindeki artışı, bütçe içinde yapılacak tasarruflardan ziyade, topluma getirilecek olan yeni vergilerle karşılanıyor. Bunun anlamı bu.

Gayri safî millî hâsılanın yüzde 0,8'i kadar olan artışın 0,5 puanı sermaye giderlerindeki, yani, yatırımlardaki artıştan kaynaklanıyor, 0,2 puanı cari transferlerdeki artışlardan kaynaklanıyor. Cari transferlerdeki artış deyince, sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler sabit kalıyor reel olarak; ancak, başta KİT'lerin görev zararları olmak üzere, bazı kalemlerdeki harcamaların arttığını görüyoruz.

Personel giderleri kalemine baktığımızda, personel giderlerinin 2004 sonu için gayri safî millî hâsılaya oranının yüzde 6,9 olduğunu görüyoruz. 2005 yılında, bu, yüzde 6,7'ye düşmektedir. Reel olarak personel giderlerinde bir düşüş var. Hükümetin memur maaşlarında öngördüğü kümülatif artış oranı ise yüzde 10,7. Enflasyon hedefleri dikkate alındığında, memurlara yapılacak artışın belki reel olarak enflasyonun üzerinde olduğu şeklinde bir izlenim doğal olarak bu rakamlar çerçevesinde doğacaktır; ancak, personel giderleri ödeneğinin toplamında bir düşüş olduğunu dikkate alırsak, gerçekte bu reel artışın olması gereken düzeyde olmadığını görüyoruz.

Gayri safî millî hâsıla nominal olarak 2004 yılından 2005 yılına yüzde 13,4 oranında artıyor. Tabii, programın dayandığı temel unsurlardan birisi, gelirler politikasının hedeflenen enflasyona göre teşekkül etmesi olduğu için, nominal olarak gayri safî millî hâsıla yüzde 13,4 arttığı halde, bu artış toplumun hiçbir kesimine yansıtılmıyor.

Değerli arkadaşlar, programın beşinci yılındayız. Yeni bir üç yıllık programı hükümet IMF'yle şekillendirmek üzere. Hâlâ gayri safî millî hâsıla artışından, büyümeden, toplumun hiçbir kesimine pay vermeme anlayışı, maalesef devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; sosyal güvenlik ödemelerine baktığımızda, hükümetin sosyal güvenlikteki durumunun sosyal güvenlik sistemini iyileştirme yönünde herhangi bir tavır alamadığını görüyoruz. Sosyal güvenlik sisteminin iyileştirilmesi derken, tabî ki, kavramlar birbirine karıştırılmaktadır. Konu, bence, çok iyi bir bazda tartışılmamaktadır. Sosyal güvenlik sisteminin iyileştirilmesi demek, sosyal güvenlik sistemindeki bütün açıkların kapatılması demek değildir. Dünyanın bütün ülkelerinde veya sosyal güvenlik sisteminin gelişmiş olduğu bütün ülkelerde sosyal güvenlik sistemine devletin mutlaka bir transferi vardır, transfer harcaması vardır. Önemli olan, bu transfer harcamasının ekonominin genel gidişiyle ve bütçenin genel dengesi içerisinde uygun bir yere oturmuş, bu dengeleri bozacak nitelikte olmamasıdır. Yoksa, bu açığın kapatılması, sıfırlanması şeklindeki bir yaklaşım kesinlikle doğru değildir.

Ayrıca, sosyal güvenlik sistemleri, sadece Türkiye'de değil bütün ülkelerde açık vermektedir. Emek gelirlerinin toplam gelir içerisindeki, dünyada yaratılan gelir içerisindeki payının giderek azalması, Çin'in amansız rekabeti nedeniyle bütün ülkelerde emek gelirlerinin, ücret gelirlerinin bir baskı altında olması, sosyal güvenlik sistemini doğrudan etkilemektedir; prime esas matrahın düşmesine ve prim gelirlerinin azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, sosyal güvenlik sistemini iyileştirmek derken, hiçbir zaman açıkları kapamak olarak ben almıyorum; ama, tabî ki, bu açıkların bütçenin genel dengelerini bozacak nitelikte olmaması gerekir.

Şimdi, bakıyorum, 2002 yılında sosyal güvenlik sistemine yapılan transferlerin gayri safî millî hâsılaya oranının yüzde 4,1 olduğunu görüyorum, 2002 yılında. Hükümet, 2003 yılında bu açığı yüzde 4,5'e çıkardı. 2004 yılında, yıl sonu itibarıyla, hükümetin bize sunduğu rakamlara göre, açığın tutarı yüzde 4,6'dır ve hatırlayacaksınız, 2004 yılı bütçesi burada görüşülürken sosyal güvenlik sistemine ayrılan ödeneklerin yeterli olmadığını burada ifade etmiştik. Hükümet, 16,1 katrilyon liralık bir açık hedefiyle bize gelmişti, komisyona gelmişti. Bu bütçenin gerçekçi olmadığını, sosyal güvenlik sistemindeki açığın gerçekte bu rakamın çok daha üzerinde gerçekleşeceğini söylemiştik. Nitekim, 16,1 katrilyon liralık açık, İşsizlik Fonuyla birlikte 19,4 katrilyon liraya çıkmıştır. İşsizlik Fonunu çıkarırsak 18,9 katrilyon liraya, hemen, cumhuriyet tarihinin en hızlı yapılan ek bütçesiyle, 2004 Ocak ayı içerisinde yapılan bütçeyle 19,4 katrilyon liraya bu açık revize edilmiştir. Bunun gayri safî millî hâsılaya oranı 4,6'dır. Yıl sonu hedefinin de bu civarda gerçekleşeceğini hükümet bize söylemektedir. 2005 hedefi, yine 4,6 civarındadır.

Sosyal güvenlik sisteminde bu anlamda hükümetin yaptığı herhangi bir iyileştirmeyi görmüyoruz. Tam tersine, sosyal güvenlik sistemini iyileştirme adına emeklilere çeşitli yükler getirilmektedir. Getirilmiş olan yüklerin de bu sistemde bir iyileştirme yaptığını görmüyoruz. Ayrıca, yıl sonu sosyal güvenlik açığının 21,5'i üç sosyal güvenlik kurumunda, 500 trilyon lirası İşsizlik Fonunda olmak üzere, toplam 22 katrilyon liralık açığın da özellikle Emekli Sandığı için belirlenen rakam itibarıyla yeterli olmadığını, gerçek açığın bu rakamın üzerinde teşekkül edeceğini söylemek istiyorum.

Emekli Sandığının dokuz aylık bütçeden almış olduğu transfer 6,5 katrilyon liradır. Aylık ortalama 721 trilyon liralık bir bütçeden transferi vardır. Yıl sonu hedefini, hükümet,

bize 7,8 katrilyon vermiştir. Dokuz aylık eğilimin yıl sonuna kadar devam ettiğini varsayarsak, Emekli Sandığındaki açık bu rakamın daha üzerinde olacaktır. Kaldı ki, bu açıkların tespitinde gerçek rakamların tümüyle buraya, bu rakamlara yansıdığını, bütün harcamaların buraya yansıdığını tahmin etmiyorum. Nitekim 2004 yılının ocak ayı rakamlarına bakarsak 2003 yılının aralık ayından ocak ayına bırakılmış, ocak ayına yığılmış birtakım transferlerin olduğunu görürüz. Aynı uygulamanın 2004 Aralık ayında bütçeye fatura edilmesi gereken bazı harcamaların 2005 Ocağına bırakılması suretiyle tekrar edeceğini sanıyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; tarımsal desteklemeye gelmek istiyorum. Hükümet tarım kesimini, maalesef, gözden çıkarmıştır, rakamlar onu göstermektedir, ben kendim herhangi bir yorum yapmıyorum, rakamlardan bunu görüyorum. 2005 yılı tarımsal destekleme ödemelerinin reel olarak 2004 yılından daha ileride olmadığını, hatta bir miktar geride olduğunu söylemek istiyorum. Tarımsal destekleme ödemeleri gayri safî millî hâsılanın yüzde 1'inin altındadır. 2004 için 3,1 katrilyon liralık yıl sonu hedefi vardır, 2005 için bu rakam 3,4 katrilyon liraya çıkmaktadır. Gayri safî millî hâsılaya payı 2004 sonu için yüzde 0,75; 2005 için yüzde 0,72'dir. 2004'deki yüzde 10'luk büyümenin de yine 2004 yılında tarım kesimine bir nebze olsun yansıtıldığını görmüyoruz. Ayrıca doğrudan gelir desteği ödemeleri, hepinizin bildiği gibi, gecikmeli olarak yapılıyor, bir yıl geriden geliyor; yani, çiftçi aslında iki kere kaybediyor. Bir reel olarak bütçeden almış olduğu ödeme azalıyor, bir de alması gereken ödemeyi bir yıl gecikmeli olarak alıyor.

Muhtelif tarımsal destekleme ödemelerine bakıyoruz. Orada doğrudan gelir desteği dahil olmak üzere 2,6 katrilyon liralık bir harcama büyüklüğü görüyoruz 2004 yılı sonu itibariyle. 2005 yılında bu rakamın 2,7'ye çıktığını görüyoruz; yani, 100 trilyon liralık bir artış var, reel olarak 2004 yılının gerisinde. Ürün destekleme ödemelerinde de yine aynı tabloyu görüyoruz. Burada birkaç ürünün detayına girerek bir konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Hükümet, maalesef, ürünler arasında âdeta bir ayırım yapmaktadır. Bakın, belli tarımsal ürünlerde enflasyonu veya enflasyonu izlemeyen artışlar yaparak veya büyümeyi izlemeyen artışlar yaparken hükümet, belli bazı ürünler üzerinde büyümenin çok çok üzerinde, enflasyon hedefinin çok çok üzerinde artışlar vermektedir. Örnek, pamuk ve diğer ürünlerin de dahil olduğu muhtelif tarımsal destekleme ödemelerini biraz önce verdim. Orada herhangi bir reel artış yok, tam tersine azalış var. 2004 yılı gayri safî millî hâsıladan yüzde 0,62; 2005 yılı yüzde 0,57.

Çay primine bakıyoruz. Çay priminde yüzde 185 oranında nominal olarak yıl başı ödeneğine göre artış var. Yıl sonu ödeneğine göre yüzde 147,5 oranında artış var. Gayri safî millî hâsıla payı yüzde 100 oranında artıyor. Bu oranda başka hiçbir tarımsal ürün ödemesine destek görmüyoruz; tam tersine, reel olarak birçok üründe azalış var. Tabii ki, çay üreticimiz zor durumdadır, son derece zor durumdadır, bu ödemeyi hak etmektedir; ama, bütün tarım üreticileri, bütün tarımsal üreticiler zor durumdadır, fındıktan pamuğa kadar, zeytinyağına kadar, ayçiçeğe, buğdaya kadar hükümetin aynı orandaki artışları diğer tarımsal ürünlerde de yapması gerekir.

Değerli arkadaşlar, yatırım harcamalarına baktığımızda şöyle bir tablo çıkıyor karşımıza: 10,1 katrilyon liralık bir yatırım harcaması görüyoruz 2005 yılında. 2004 yılı sonu olarak da 6,8 katrilyon liralık bir harcama büyüklüğünü hükümet hedefliyor. 2004 yılı sonuna göre bir artış var. 2004 yılı sonunun gayri safî millî hâsıla payı yatırım

harcamalarında yüzde 1,6; 2005 yılı yüzde 2,11; yani, yarım puanlık bir artış var. Bu gerçekten önemli bir artış. Hatırlayacaksınız, burada, önceki yıllar bütçelerini bizler eleştirirken, bu bütçede yatırım yok, yatırım olmayan bir bütçeyle sağlanacak olan büyüme sürdürülebilir olamaz, böyle bir bütçe, böyle bir maliye politikası ancak ekonomide işsizlik üretir, büyüme olabilir; ama, bu büyüme istihdam yaratmaz, tam tersine işsizlik yaratır dediğimizde, biz büyümeyi özel sektör eliyle, daha doğrusu yatırımları özel sektör eliyle yapacağız, o nedenle, kamu yatırımlarını minimum düzeye düşürüyoruz demişlerdi Sayın Bakanımız. Biz, tabii ki, bu açıklamayı, o günü kurtarmak adına yapıyor diye düşündük, Sayın Bakanın gerçek düşüncesinin bu olmadığını bu yılki bütçeyle anlamış oluyoruz, kamu yatırımlarında bir miktar daha bir iyileşme görüyoruz; ancak, bu iyileşmenin, gayri safî millî hâsılanın yüzde 2,11'ine çıkan bu yatırımların hâlâ reel olarak 2002 yılı yatırımlarının gerisinde olduğunu söylemek istiyorum. 2002 yılı yatırımlarının tutarı nominal olarak 6,9 katrilyon, gayri safî millî hâsılaya oranı yüzde 2,5'tir. 2005'in yatırımından çok daha yukardadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Büyümenin istihdam yaratmamasının gerisindeki temel nedenlerden birisi kamunun kendine düşen yatırımları yapmamasıdır. İşsizliğin artışının temel nedenlerinden birisi budur. Bu yatırım bütçesiyle dahi bunun üstesinde gelinebileceği kanaatinde değilim.

Ayrıca, yatırımlardaki bu artışın ne kadar gerçekleşebilir veya ne kadar gerçekçi olduğunu 2005 yılı içerisinde veya bu bütçenin yasalaşma süreci içerisinde göreceğiz; çünkü, yatırımlardaki bu artış önemli ölçüde vergi gelirlerindeki artıştan kaynaklanmıştır. Bu vesileyle, vergi gelirlerine ilişkin rakamları yatırım bütçesiyle bağlantılı olarak değerlendirmek istiyorum.

Vergi yükünde 1 puanlık artış var dedim. 2004 yılı toplam konsolide bütçenin vergi yükü 23,7; 2005 için de yüzde 24,7'lik bir oran öngörülmüş gayri safî millî hâsılanın yüzde 1'i oranında bir artış. Nominal artış vergi gelirlerinde yüzde 18, 2004 yılına göre 2005 yılında yüzde 18 oranında daha fazla vergi toplanacak. Gayri safî millî hâsıla nominal olarak yüzde 13,4 büyüyor, demek ki, yüzde 13,4 ile yüzde 18 arasındaki fark, topluma reel olarak getirilecek olan yeni vergilerden oluşuyor. Bunun tutarı 5 katrilyon liradır. Bu bütçede var, 1 küsurlu bir rakam. Rakamı tam tamına 5 katrilyon lira tutmaktadır. Tam 5 katrilyon liralık bir ilave vergiden söz ediyor hükümet bu bütçesiyle.

Şimdi, Sayın Bakanın bütçe sunuş konuşmasında güzel bir cümlesi var. Vergi sistemine ilişkin olarak sahip oldukları vizyonun üç unsura dayandığını söylüyor Sayın Bakanımız ve bunlardan birinin de öngörülebilir bir vergi yükü olduğunu söylüyor; yani, yatırımcılar, tüketiciler, herkes geleceğe ilişkin planlarında gelecekteki vergi yükünün ne olacağını şimdiden bilebilecek durumda olacaklar; ama, bu bütçe 5 katrilyon liralık yeni bir vergi veya ilave vergiden söz ediyor.

MALİYE BAKANI KEMAL UNAKITAN (İstanbul) – Performans iyileşmesini nazarı itibara...

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Şüphesiz gelir idaresinin gayretli çalışmalarının vergi tahsilatına yansıdığını biliyorum, o konuda gelir idaresinin çabaları

tabîî ki takdire değer; ancak, ben rakamlara bakarak şunları söylemek istiyorum: Bu 1 puanlık artışın, gayri safî millî hâsılaya kıyasla yüzde 1 oranındaki vergi yükü artışının nerelerden geldiğini söylemek istiyorum. Özel Tüketim Vergisi yüzde 31,1 oranında artıyor. Bunun alt dağılımı var. Petrol ve doğalgaz ürünlerine ilişkin Özel Tüketim Vergisi yüzde 29,7 oranında artıyor; yani, petrol 55 dolara çıkmış, OPEC'in tahmini 40 dolara kadar inebilir, 40 dolara petrol inerse, aradaki 15 doları hükümet pompa fiyatına yansıtmayacak Özel Tüketim Vergisi olarak bütçeye gelir olarak koyacak. Bu, öyle bir varsayımı içeriyor. Kolalı gazoz, alkollü içkiler ve tütün mamullerine ilişkin ÖTV'de yüzde 37'lik bir artış var. Sigarada Avrupa Birliği ortalamalarını geçtik bildiğim kadarıyla eğer farklı bir bilgisi varsa Maliye Bakanlığımızın onu almaktan mutlu olurum; ama, sigaraya hâlâ , alkollü içkilere hâlâ yüklenmeyi düşünüyor hükümet, öyle görüyorum.

Çok daha önemli bir kalem, dayanıklı tüketim ve diğer mallara ilişkin Özel Tüketim Vergisi değerli arkadaşlar, yüzde 107 oranında artıyor. 2004 yılı sonu tahmini 427 trilyon lira, 884 trilyon liraya çıkıyor; yani, bunun anlamı buzdolabı, televizyon, beyaz eşya, kahverengi eşya, bu ürünler üzerindeki Özel Tüketim Vergisini hükümet artırmayı düşünüyor. Vergi hâsılatında yüzde 107 oranında artış düşündüğüne göre bir kısmı belki büyümeden geliyor. Şu an onun oranı zannediyorum ÖTV'nin oranı yüzde 7'dir orada. Yüzde 7'yi önemli ölçüde belki de ikiye katlamayı düşünüyor bilemiyorum, artırmayı düşünüyor. Bu öyle bir varsayımı gerektiriyor. Bunun etkisi nedir; bunun etkisi, dayanıklı tüketim mallarını herkes yıl sonuna kadar alacak, talep öne çekilecek, 2005 yılında o sektör sinek avlayacak.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; Özel Tüketim Vergisi yasalaşırken o zamanki hükümet, dayanıklı tüketim malları üzerindeki Özel Tüketim Vergisini belli bir oranla sınırlayıp, Bakanlar Kuruluna yetki vermemişti, Türkiye Büyük Millet Meclisi kabul ettiği yasayla Bakanlar Kuruluna artırım yönünde bir yetki vermişti, tam tersine indirim yönünde bir yetki vermişti; bunun amacı da, Avrupa Birliğinde olmayan bu verginin zaman içerisinde sistem dışına çıkarılmasıydı. Şimdi, bu vergide tekrar oynayıp bunu yükselterek bütçenin finansmanını buradan sağlamaya çalışmayı doğru bulmuyorum, hele Sayın Bakanın söylediği öngörülebilir bir vergi yükünün olması gereken bir sistemle hiç bağdaştırmıyorum.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; cari açıkla bir değerlendirme yaparak konuşmamı bitirmek istiyorum. Hükümetin bugün bize dağıtmış olduğu, daha doğrusu Devlet Planlama Teşkilatının dağıtmış olduğu Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar kitabında 2004 yılı cari açığının gayri safî millî hâsılanın yüzde 4,9'u oranında olduğunu görüyorum. Bunun 14,4 milyar dolarlık bir cari açığa tekabül ettiğini bu rakamlardan hesaplıyorum. Yüzde 4,9'luk cari açık oranı 2000 yılında yine yüzde 4,9'du; yani, IMF ile program uyguladığımızdan bu yana 2000 yılındaki cari açık 2001 yılı kriziyle sonuçlanmıştı ve onun sonrasında da şimdi yüzde 4,9'luk en yüksek cari açık oranını yine yakalamış bulunuyoruz. Hükümetin 2004 ithalat ve ihracat hedeflerine baktığımızda, gerçekte belirlenmiş olan cari açık rakamının değişebileceğini de söylemek istiyorum. Şöyle ki: Bugüne kadar, en son eylül rakamları geçen hafta sonu yayınlandı, eylül ayının ithalat ve ihracat rakamları. Eylül 2004 sonunda oniki aylık dönem itibarıyla ithalatın tutarı 90,2 milyar dolar, ihracat ise yine geriye doğru 58,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiş. İthalatın artış oranlarını dikkate alırsak yıl sonu için öngörülmüş olan 95,5 milyar dolarlık

hedefin bir miktar aşılabacağını ben görüyorum. Aynı ithalat hızının yıl sonunda devam ettiğini düşünürsek, 95,5 milyar dolar yerine belki 97 milyar dolara yaklaşan bir ithalat gerçekleşebilecektir yılın son üç ayında ithalatta bir yavaşlama varsayıyor program. Ben o kanaatte değilim. İhracat hedefi tutabilir, 62 milyar dolar. İhracat hedefinin tutacağını varsayarsak ithalat hedefi 1,5; belki 2 milyar dolar daha yukarıda gerçekleşebilir. Bu varsayılan cari açıkta 1,5-2 milyar dolar daha ilave demektir ve yüzde 4,9'luk oranın da daha yukarıda teşekkül etmesi demektir.

İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 64'lere düşmüştür eylül ayında. Bu yine 1998 yılından bu yana, kriz yılını hariç tutarsak, karşılaştığımız en düşük oran. 60'ın altı tehliktir ihracatın ithalatı karşılama oranında.

Şimdi, cari açığın hesabına ilişkin olarak da yine devamla şunları söylemek istiyorum: Hükümet, daha doğrusu Merkez Bankası 2004 yılı başlarında ödemeler dengesindeki bazı kalemlerin hesaplama yöntemini değiştirdi. Buna paralel olarak da cari açık rakamı da değişti ve bunu 2003 yılına da uyguladı. Örneğin, daha önce işçi dövizinde yer alan bazı harcamalar, işçilerin Türkiye'ye geldiği zaman yaptıkları harcamalar işçi dövizinde içerisinden çıkarılıp turizm geliri içerisine alındı. Şimdi, turizm geliri rakamlarını vermek istiyorum ben size. Cari açık hesabında esas alınan turizm geliri rakamları: 2002 yılında 8,4 milyar dolar, birden 2003 yılında 13,2 milyar dolara çıkıyor, 2004 yılında 16 milyar dolar. İşçi dövizlerine bakıyoruz, 2002'de 1,9 milyar dolar, 2003'te 729 milyon dolar, 2004'te 850 milyon dolar, 2005'te de 900 milyon dolar. Tabii ki, Merkez Bankamız bunu objektif olarak yapmıştır, hesaplamasında herhangi bir manipülasyon olduğunu hiçbir zaman düşünmüyorum; ancak, turizm geliri tahmininde birden 8,5 milyar dolarlardan 2002'de, 2003'te 13,2'ye ve 2004'te de 16 milyar dolara çıkmayı da biraz ihtiyatla karşılıyorum, cari açık hesabında bunları da dikkate almak gerekir.

Bir diğer nokta, ithalat bir önceki yıla göre 2005 yılında yüzde 8,9 oranında artmaktadır, büyüme yüzde 5. Her 1 puanlık büyüme ithalatta 2,5 puanlık artış demektir. Bu bir kural, bizim ithalat rakamlarımızdan da bu oranı çıkarmak mümkün, geçmiş yılların ithalatlarına bakıldığında bunu görürüz; yani, yüzde 5'lik büyüme dediğimiz zaman, bunun anlamı ithalatta yüzde 8,9'luk değil, yüzde 12,5'luk bir artış demektir. O zaman 2005 için öngörülen 104 milyar dolarlık ithalat -ihracat 71 milyar dolardı- daha yukarı çıkacaktır. Bunun anlamı, cari açık daha yukarıda olacaktır. Eğer ithalat rakamı doğruysa, büyüme rakamı yanlıştır, yüzde 5 rakamı yanlıştır. İkisinden birisi yanlış. Ben, Sayın Bakanın bu konudaki değerlendirmesi nedir merak ediyorum, sanki 2005 cari açık rakamı biraz üzerinde oynanmış, biraz yatırımcılara, piyasalara güven verilmesi endişesiyle biraz makul düzeylerde tutulmaya çalışılmış gibi geliyor bana. Yüzde 3,6 2005 yılı cari açığının oranı. Hatırlayın, 2004 yılı cari açığına da hükümet çok düşük rakamlarla girdi ve onu üç dört kere revize etti ve bugün gayri safî millî hâsılanın yüzde 4,9'una ulaşan bir cari açık hedefiyle hükümet karşımıza geliyor.

BAŞKAN – Evet, toparlar mısınız...

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Toparlıyorum, son cümlelerimi söylüyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; esasen kamu borç stokuna ilişkin birkaç cümle söyleyeyim, asıl değerlendirmeyi Hazine'den sorumlu Bakanımız olduğu zaman yapmak istiyorum. Kamu borç stokundaki iyileşme çok fazla değildir. Kamu net borç stokunun

gayri safî millî hâsılaya oranı 2003'ten 2004'te sadece 1,9 oranında artmıştır. Çok büyük bir iyileşme yoktur. Tersine, kamu borç stokundaki bir eğilimi dikkatinize sunmak istiyorum. Kamu borç stoku içerisinde nakit borçlanma, nakit dışı borçlanma dediğimiz iki kalem vardır. Nakit borçlanma, devlet iç borçlanma senedinin ihraç edilmesi suretiyle piyasadan nakit olarak borçlanılan miktarı temsil ediyor; ama, bir de, nakit borçlanma olmaksızın Hazinesin çeşitli kurumlara, TMSF başta olmak üzere, vermiş olduğu devlet iç borçlanma senetleri vardır, bunlar bedelsiz verilmiştir. Bunların vadesi geldikçe Hazine borçlanıp, bunları ödemektedir. Bunun oranı artmaktadır. Bu reel faiz üzerinde büyük bir baskı oluşturmaktadır. O nedenle, reel faizin çok fazla düşme şansı yoktur, bir miktar belki düşmüştür; ama, daha fazla düşebileceğini bu borçlanmadaki bu gelişme nedeniyle sanmıyorum.

Son cümlem şu: Gerçekte hükümet ve Sayın Bakanımız devraldıkları ekonomik programda hiçbir değişiklik yapmadıklarını kendileri ifade etmektedir. Ben, Sayın Bakanın bu samimî itirafından mutlu oldum; yani, bunun anlamı, Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetleri programlarında, seçim beyannamelerinde yapmış oldukları bütün vaatlerden vazgeçmişlerdir. Şu bütçe gerekçesinin 250 nci sahifesindeki bir cümleyi ben okumak istiyorum: "Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri sonrasında ekonomideki belirsizlik ortamına son verip güveni yeniden tesis amacıyla güçlü ekonomiye geçiş programı açıklanmış ve 99 yılı sonunda başlatılmış olan ve Uluslararası Para Fonuyla yapılan stand-by düzenlemesiyle desteklenen programın devamı olarak IMF'ye verilen 3 Mayıs 2001 tarihli niyet mektubu çerçevesinde 2001 yılının kalan kısmı ve 2002, 2003 yılları için belirlenmiş olan politikaları içeren ekonomik politikalar bildirgesi kamuoyuna duyurulmuştur. Ocak 2002 itibariyle IMF ile yeni bir stand-by düzenlemesine gidilmiş ve 2002, 2004 yıllarını kapsamakta olan bu düzenlemeye ilişkin niyet mektubu 18 Ocak 2002 tarihinde IMF'ye verilmiştir. Söz konusu düzenleme çerçevesinde yapılan gözden geçirme toplantıları sonucunda sekizinci gözden geçirmeye ilişkin 15 Temmuz 2004 tarihli niyet mektubu yayınlanmıştır." Bu çerçevede yapılan işleri burada anlatmaktadır; yani, eskiden devraldığımız güçlü ekonomiye geçiş programını biz de aynen devam ettiriyoruz diyor Sayın Bakanımız, hükümetimiz.

MALİYE BAKANI KEMAL UNAKITAN (İstanbul) – O sizin tefsiriniz.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Efendim, ben yazılı metni okuyorum burada Sayın Bakanım.

MALİYE BAKANI KEMAL UNAKITAN (İstanbul) – Yaptıklarımız ortada.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Evet, bu açıklamalarıyla iddialarından vazgeçmiş oluyor demek ki hükümetimiz.

Sözlerimi burada bitiriyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi'ye teşekkür ediyoruz.

.....

.....

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, tümü üzerindeki söz talepleri tamamlanmıştır.

Şimdi, sorulara geçiyoruz. Sorusu olan üyelere söz vereceğim. Sayın Hamzaçebi...

M. AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben, Sayın Bakana şu soruları yöneltmek istiyorum:

2005 yılı bütçesinin gelir bütçesine baktığımızda, Özel İletişim Vergisinde yüzde 51,3 oranında bir artış öngörüldüğünü görüyoruz. Bunun önemli ölçüde temmuz ayında çıkarılan bir yasayla tüm telekomünikasyon hizmetlerinin bu verginin kapsamına alınmasından kaynaklandığını tahmin ediyorum. Enflasyonun ve nominal artışın reel büyümenin önündeki bu artışın nedeninin bu olduğunu düşünüyorum. Ancak, o yasa çıkarken, bu verginin gerekçesi, telekomünikasyon hizmetlerinin Özel İletişim Vergisinin kapsamına alınmasının gerekçesi Telekom hasılatından yüzde 15 oranında alınan payın bu vergiyle birlikte kaldırılacak olması olarak açıklanmıştı. O pay kalkıyor, onun yerine bu vergi geliyor. Bunun anlamı, onun tüketici fiyatlarına, tüketici tarifesine yansımamasıdır. Bunun doğal sonucu olarak da, Telekom hizmetlerinde bu vergi kadar bir indirimin yapılmasıydı. Ancak, uygulamada, bu indirimin yapılmadığını ve 2005 yılı vergidışı gelirler tahmininde de Telekom hizmetlerinden alınacak olan gelirin bütçeye tekrar girmiş olduğunu görüyoruz.

Sayın Bakanım, acaba, Telekom, 2004 yılında Özel İletişim Vergisi kadar tarifede yapmadığı indirimi 2005 yılında yapmayı düşünmekte midir? Birinci sorum bu.

İkincisi, biraz önce, otomobilde ÖTV artışını basın mensuplarına dışarıda açıkladınız. Akaryakıt üzerindeki ÖTV artışını, 2005 yılında yapılması planlanan ÖTV artışını gerçekçi buluyor musunuz, yoksa, bu artışın gerçekleşmemesi halinde başka alanlarda yeni vergiler getirmeyi veya mevcut vergilerin oranlarında artırımı yapmayı düşünüyor musunuz?

Bir diğer sorum, çeşitli vergidışı gelirler kalemi içerisinde yer alan rakamın 2005 yılında yüzde 63,4 oranında arttığını görüyoruz. Yine, temmuz ayında çıkan bir yasayla GSM şirketleriyle Hazine arasındaki ihtilafların uzlaşmasına olanak veren bir düzenleme yapılmıştı. Bu düzenleme çerçevesinde uzlaşmadan sağlanacak gelirlerden dolayı bu kadar önemli bir artışın tahminler arasına konulduğunu düşünüyorum. Acaba, bugüne kadar gerçekleşen uzlaşma var mıdır veya yapılacak olan uzlaşmalarda hangi prensipleri uygulamayı düşünüyorsunuz?

Son sorum da şu: 2002 yılının ekim ayında çıkan bir Bakanlar Kurulu kararıyla SSK ve Bağ-Kur Emeklilerine memur emeklileriyle arasındaki farkı karşılamak üzere bir fark ödenmesi öngörülmüştü. Daha sonra, bu emeklilere sosyal destek ödemesi altında 2004 yılı başından itibaren bir başka ödeme bir yasaya dayalı olarak yapıldı. Ancak, söz konusu Bakanlar Kurulu kararı halen yürürlükte.

Daha önceki bütçe görüşmeleri sırasında sormuş olduğum bu soruya vermiş olduğunuz yazılı cevapta “yasal dayanağı tartışmalı olan bu Bakanlar Kurulu kararı uygulanmayarak, biz ilgili yasaya göre ödeme yaptık” diyorsunuz. Yani, bu Bakanlar Kurulu kararının var olduğunu ve bunun uygulanmadığını o yazılı cevabınızda da kabul ediyorsunuz.

Emeklilerin o kararnameye dayalı olarak alması gereken farkları ödemeyi düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.